25 aastat LIFE programmi

LIFE programm on Euroopa Komisjoni toetusskeem, millega rahastatakse keskkonna- ja kliimaprojekte Euroopa Liidus (EL). Programmiga alustati 1992. aastal ning 25 aasta jooksul on toetust saanud ligikaudu 4500 projekti. See on ainuke otseselt keskkonnale suunatud programm, mis toetab liidu keskkonnapoliitika arengut ja elluviimist.

Periood 2014–2020

Käimasoleva perioodi eelarve on 3,46 miljardit eurot, mis on suurem kui kunagi varem. LIFE programm jaguneb kaheks allprogrammiks: **keskkond ja kliima**.

Keskkonna allprogrammi kuulub kolm prioriteetvaldkonda: keskkond ja ressursitõhusus; looduskaitse ja bioloogiline mitmekesisus; keskkonnaalane juhtimine ja teave.

Keskkonnaprogrammis on perioodiks 2014–2017 kehtestatud riiklikud eelarved ning Eesti riiklik eelarve nelja aasta peale on 9 577 621 eurot.

Kliimameetmete allprogrammi kuulub samuti kolm prioriteetvaldkonda: kliimamuutuste leevendamine; kliimamuutustega kohanemine; kliimaalane juhtimine ja teave. Kliimameetmete allprogramm pakub uut ja ainulaadset võimalust ELi kliimapoliitika rakendamise toetamiseks.

Selles allprogrammis ei ole riiklikke eelarveid ning kõik EL taotlused konkureerivad omavahel.

Sõltuvalt projekti olemusest on selle teostamiseks võimalik valida erinevate projektitüüpide vahel:

Parimaid tavasid järgivad projektid rakendavad asjakohaseid, kulutõhusaid ja eesrindlikke tehnikaid, meetodeid ja lähenemisviise.

Näidisprojektid juurutavad, testivad, hindavad ja levitavad uusi või tundmatuid meetmeid, metoodikaid või lähenemisviise.

Katseprojektides rakendatakse varem või mujal katsetamata tehnikat või meetodit, mis võrreldes hetkel parimate tavadega võivad anda keskkondlikke või klimaatilisi eeliseid.

Teabe, teadlikkuse tõstmise ja teabe levitamise projektid toetavad teabe ja teadlikkuse edastamist ja levitamist keskkonna ja kliimameetmete programmi kohta.

Lisaks nn traditsioonilistele LIFE projektidele on käesoleval perioodil lisandunud integreeritud projektid, tehnilise abi projektid, ettevalmistusprojektid ning tegevustoetused.

Taotlemine

Taotlusvoor kuulutatakse välja kevadel (mais-juunis) ning taotlusi on võimalik esitada üks kord aastas (üldjuhul sügisel). Vaatamata sellele, et taotluse esitamise tähtaeg on sügisel, tuleks juba varakult projektiidee peale mõtlema hakata. Taotluse koostamine, partnerite ja omafinantseeringu leidmine võtab samuti aega. Kõik taotlused esitatakse läbi e-taotluse süsteemi otse Euroopa Komisjonile. Tegemist on otsetoetusega, mida Eesti ametiasutused ei vahenda. Taotluse võib esitada eesti keeles, kuid eelistatult tuleks see esitada inglise keeles.

Taotleda võivad kõik Euroopa Liidus registreeritud juriidilised isikud. Toetusmäär on 2017. a lõpuni kuni 60% ning alates 2018. aastast kuni 55%. Looduskaitseliste projektide toetusmäär on kogu perioodi vältel (2014–2020) kuni 60% ning esmatähtsate liikide ja elupaigatüüpide puhul kuni 75%. Ülejäänud summa tuleb leida taotlejatel endal. Tihti on taotlejad saanud omaosaluse katmiseks lisatoetust ka SA Keskkonnainvesteeringute Keskuse keskkonnaprogrammist, kuid oluline roll on ka partnerite kaasamisel.

Kust leida lisainfot?

Lisainfo saamiseks võib külastada LIFE programmi kodulehte, kust leiab vajalikku teavet programmi ja taotlemise tingimuste kohta. 2017. aasta taotlusvoor kuulutatakse välja eeldatavalt mais-juunis ning info selle kohta pannakse kodulehele.

LIFE programmi eestikeelne koduleht: life.envir.ee

Samuti töötavad Keskkonnaministeeriumis LIFE programmi kontaktisikud, kes annavad taotlejatele nõu ja vajalikku informatsiooni, selgitavad LIFE programmi tingimusi või aitavad lahendada muid taotlemisega seotud probleeme. Kontaktid on kättesaadavad koduleheküljel.

Lisaks korraldab Keskkonnaministeerium LIFE programmi toel üle Eesti erinevates linnades LIFE programmi tutvustavaid infopäevi. Veebruaris toimub kolm infopäeva ning aasta jooksul on plaanis korraldada veel vähemalt neli infopäeva. Lisaks infopäevadele korraldatakse taotluse koostamise koolitusi.

LIFE programmi olulisemad eesmärgid on:

- aidata kaasa ressursitõhusa, vähese CO_2-heitega ja kliimamuutustele vastupanuvõimelise majanduse saavutamisele;
- aidata kaasa keskkonnakaitsmisele ja keskkonna kvaliteedi parandamisele;
- aidata kaasa bioloogilise mitmekesisuse vähenemise peatamisele ja ümberpööramisele, sealhulgas Natura 2000 võrgustiku toetamisele ning ökosüsteemide seisukorra halvenemise vastu võitlemisele;
- tõhustada liidu keskkonna- ja kliimapoliitika ning vastavate õigusaktide väljatöötamist ja elluviimist;
- toetada keskkonna- ja kliimavaldkonna paremat juhtimist kõikidel tasanditel, samuti kodanikuühiskonna, vabaühenduste ja kohalike osalejate suuremat kaasamist;
- toetada Euroopa Liidu seitsmenda keskkonnaalase tegevusprogrammi aastani 2020 elluviimist.

LIFE PROGRAMM (2014-2020) 3.46 miljardit eurot

Keskkonna allprogramm 2.59 mld € ehk 75%			Kliimiameetmete allprogramm 0,86 mld € ehk 25%		
Keskkond ja ressursitõhusus	Loodus ja bioloogiline mitmekesisus	Keskkonnaalane juhtimine ja teave	Kliimamuutuse leevendamine	Kliimamuutusega kohanemine	Kliimaalane juhtimine ja teave

KESKKONNAMINISTEERIUM

LIFE programm Eestis ja ellu viidud projektid

Veerandsaja aasta jooksul on programmist toetust saanud 34 Eesti projekti (EL toetus kokku 21 mln eurot) ning lisaks sellele on Eestist pärit asutused osalenud partnerina 22 projektis. Mitmed Eestis elluviidud LIFE projektid on tähelepanu pälvinud Euroopa Liidu üleselt ning valitud ka parimate projektide hulka.

Parima projekti *(Best Project)* tiitliga on 2009. aastal tunnustatud Keskkonnaministeeriumi projekt **«Baltrit»**. Projekti eesmärgiks oli Eesti ja Soome väikeste isoleeritud harivesiliku *(Triturus cristatus)* asurkondade säilitamine ning liigi soodsa seisundi tagamine. Projekti teiseks sihtliigiks valiti Euroopas ohustatud kahepaikne mudakonn *(Pelobates fuscus)*, keda esineb tihti samades veekogudes harivesilikuga.

Lisaks on parima projekti *(Best Project)* tiitliga 2010. aastal tunnustatud Eesti Ornitoloogiaühingu projekt **«Eaglelife»**, mille eesmärgiks oli parandada must-toonekure *(Ciconia nigra)*, väike-konnakotka *(Aquila pomarina)* ja suur-konnakotka *(Aquila clanga)* looduskaitselist seisundit ning tagada nende püsimajäämine Eestis. Lisaks looduskaitselistele tegevustele nagu luhtade hooldamine, liikide seire, metsamaade riigile ostmine ja maaomanike teavitamine, paigaldati projekti raames pesakaamerad, mis osutusid väga populaarseks (kokku 8,3 mln vaatamist). See on hea näide, kuidas laiemale üldsusele probleemi teadvustada ning elluviidavat projekti tutvustada. Teadlikkuse suurendamine ja info levitamine on LIFE programmi üks prioriteetidest, millele tuleb projekti rakendamisel olulist tähelepanu pöörata.

Parimatest parima *(Best of the best)* tiitliga pärjati 2013. aastal Eesti Loodushoiu Keskuse projekt **«Happyfish»**, mille raames taastati väärtuslikke elupaiku ja kudealasid (Emajõe vanajõed) ning taasasustati Euroopas ohustatud kalaliiki tõugjast *(Aspius aspius)*. Projekti käigus eemaldati settevallid 10 vanajõe ja Emajõe ühenduskohtadest. Kaevamistöid tehti kokku 720 m ulatuses, mille tulemusena paranesid kalade elu- ja rändetingimused vanajõgedes kogupikkusega 15 km. Eeldatavasti tagavad tehtud tööd kalade vaba liikumise Emajõe ja vanajõgede vahel järgmised 50–60 aastat. Muuhulgas taastati projekti käigus koelmualasid luhtade niitmise ja võsa eemaldamisega.

Palju tähelepanu Eestis on saanud Pärnu linnalehmade projekt **«Urbancows»**, mille eesmärgiks oli taastada Pärnu rannaniidud, rannikulõukad ja erinevate kaitsealuste liikide elupaigad. Elupaikade taastamiseks toodi rannaniitudele veised, mis tekitas Pärnu elanike ja külastajate seas palju elevust. Projekti tutvustamiseks rajati Pärnu rannaniidule ka laudtee/õpperada. Tihti on omafinantseeringu tagamine toetuse saajatele suur väljakutse ning partnerite leidmiseks tuleb teha palju eeltööd. Pärnu linnalehmade projekti omafinantseeringu aitas tagada SA Keskkonnainvesteeringute Keskus, Pärnu linnavalitsus ja Tartu Ülikooli Pärnu kolledž.

Lisaks looduskaitselistele projektidele on Eestis elluviidud ka mitmeid keskkonnaalaseid projekte. Üheks mahukamaks ja tähelepanuväärivamaks projektiks viimastel aastatel on olnud Eesti Energia projekt **«Osamat»** (kogueelarve 2,4 mln eurot). Tegemist on pilootprojektiga, mille eesmärgiks oli tõestada, et põlevkivituhka ehk jäädet on võimalik kasutada tee-ehituses. Kuna Eestis põletatakse igal aastal umbes 11 mln tonni põlevkivi, siis sellest tekkivad jäätmed on tõsiseks keskkonnaprobleemiks, millele tuleb leida parem lahendus kui lihtsalt nende ladestamine. Projekti esimesed etapid leidsid aset Soomes Rambolli laborites, kus katsetati tuhasegusid, mis oleksid ehituses kasutatavad pinnase tugevdamisel. Kahe stabiliseerimistehnoloogia testimiseks valiti välja kaks teelõiku – Narva-Mustajõe teelõik Ida-Virumaal ning Simuna-Vaiatu maantee Lääne-Virumaal. Katselõigud on andnud kindlust, et põlevkivituhk on väärtuslik ehitusmaterjal.

LIFE kodulehel (life.envir.ee) on viide andmebaasile, kust on leitavad kõik LIFE programmist toetust saanud projektid.

Tule LIFE programmi tutvustavale infopäevale!

Infopäevad toimuvad:

2. veebruaril kell 13 Tartus (Domus Dorpatensis)

8. veebruaril kell 13 Rakveres (Aqva Hotel & Spa)

16. veebruaril kell 13 Pärnus (Strand Spa & Konverentsihotell)

Registreerimine ja lisainfo programmi kohta kodulehel **life.envir.ee**

Tule, tutvu lähemalt programmi võimalustega. See võib olla sobiv toetusmeede just Sinu ideele.